

Forssan vuoden 2023 HyTeTu-vuosikortti

Sisällysluettelo

JOHDANTO	3
1. TAVOITTEISTA TOIMINNAKSI	4
1.1 Tavoitteista.....	4
1.2 Toiminnasta.....	5
1.3 Stiglitzin hyvinvointimalli HyTeTu-työn keskeisten työalueiden jäsentäjänä.....	6
2. TAVOITELÄHTÖISTÄ INDIKAATTORITARKASTELUA VÄESTÖIKÄRYHMITÄIN	11
2.1 Lapset ja nuoret	15
2.2 Työikäiset	22
2.3 Ikääntyneet	25
3. HyTeTu-TYÖSKENTELYSTÄ 2023 JA TULEVINA SUUNNITELMAVUOSINA	28
3.1 HyTeTu-työn foorumit ja yhteistyöryhmät.....	28
3.2 Paikallisesta tiedonkeruusta, kuntalaisten kuulemisesta ja laadituista asiakirjoista	28
3.3 Suunnitelmavuosina 2024-2025 toteutukseen.....	29
4. TUKEA JA KANNUSTINTA	30
4.1 TEAviisari HyTeTu-työn tukena	30
4.2 HYTE-kerroin kannustimena	32

JOHDANTO

Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (2021/612) 6 §:n kolmannessa momentissa säädetään kunnan velvollisuudesta seurata kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. *Kunnassa on saman lain kohdan mukaisesti raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain.* Edellä mainituista asioista kunnan on lisäksi valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma.

Hyvinvointialueuudistusta valmisteltaessa ja hyvinvointialueiden aloittaessa hyväksyttiin ensimmäinen vain Forssaa koskeva Hyvinvointikertomus (kv 3.10.2022, 67 §). Hyvinvointikertomus hyväksyttiin suppeana ja sitä täydennettiin suunnitelma-osiolla eli "Sinä olet tärkeä - Forssan Hyvinvointisuunnitelma 2022-2025" -asiakirjalla (kv 27.2.2023, 14 §).

Nyt käsillä oleva vuoden 2023 Forssan HyTeTu-vuosikortti on myös omalta osaltaan ensimmäinen em. lain mukainen dokumentti eli valtuustolle valmisteltu vuosiraportti. Sen valmistelu ja hyväksyminen etenevät samassa aikaikkunassa kaupungin vuoden 2023 tilinpäätöksen kanssa ja vuoden 2024 vuosiraportti tullaan laatimaan kokonaan osana ko. vuoden tilinpäätösasiakirjaa.

Tavoitteena on, että seuraavan - kertomus- ja suunnitelmaosiot sisältävän - vuosien 2026-2029 laajan hyvinvointikertomuksen laadintaan osallistuvat sekä meneillään olevan valtuustokauden että 1.6.2025 kautensa aloittavat luottamushenkilöt ja että sen laadinta aloitetaan vuoden 2025 ensimmäisinä kuukausina.

Tässä vuosikortissa tarkastellaan Forssan Hyvinvointisuunnitelma 2022-2025:ssa sekä muissa merkittävässä kaupunkia velvoittavissa asiakirjoissa määrittelyjä HyTeTu-työn periaatteita ja tavoitteita ja niistä johdetuilla työalueilla toteutettuja toimenpiteitä Stiglitzin hyvinvointimallin viitekehyksessä.

1. TAVOITTEISTA TOIMINNAKSI

1.1 Tavoitteista

Forssan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen (myöh. HyTeTu-työ) kohdentuminen määrittyy kuluvalle valtuusto- ja suunnitelmakaudella pääasiassa Sinä olet tärkeä - Forssan Hyvinvointisuunnitelma 2022-2025:een kirjattuihin

HyTeTu-työn periaatteisiin, jotka ovat

- yhdenvertaisuuden edistäminen
- osallisuuden mahdollistaminen
- monitoimijaisuuden kunnioittaminen ja

HyTeTu-työssä forssalaisille annettuihin palvelulupauksiin, jotka ovat

- lupaus turvallisuuden sekä ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön edistämisestä
- lupaus ikääntyneiden sekä lasten ja nuorten erityisestä huomioimisesta hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä
- lupaus väestön toimintakyvyn ylläpitämisestä ja edistämisestä sekä esteettömän toimintaympäristön mahdollistamisesta sekä

Suunnitelmakaudella asetettuihin laajuudeltaan strategisiin tavoitteisiin, jotka ovat

- HyTeTu-työn kehittäminen ja vakauttaminen
- kuntalaisten toimintakyvyn edistäminen
- erityinen väestöryhmätarkastelu (vrt. lapset ja nuoret, työikäinen väestö, ikääntyneet)
- erityinen ko. työn osa-alue tarkastelu (esim. ehkäisevä päihdetyö, hyvän mielenterveyden edistäminen)

Lainsäädännön jakaessa vastuun HyTeTu-työstä kuntien ja hyvinvointialueiden kesken myös Forssan ko. työn sisältöihin ja tavoiteltuihin lopputulemiin ovat vaikuttaneet niin *Kanta-Hämeen hyvinvointialueen Hyvinvointikertomukseen* vuosille 2021-2024 asetetut painopisteet ja tavoitteet eli *osallisuus, yhdenvertaisuus sekä hyvinvointityö ja -johtaminen* kuin hyvinvointialueen, maakuntaliiton ja kuntien hyväksymään puitesopimukseen kirjatut keihäänkärjet eli *työllisyys ja elinvoima, ikäystävällinen asuminen, kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä hyvinvoivat lapset, nuoret ja perheet*.

Koska suunnitelmakausi on ensimmäinen hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa, tavoiteaseteissa sekä alueellisesti että paikallisesti näkyy HyTeTu-työn rakenteiden ja linjausten rakentaminen ja vakauttaminen.

1.2 Toiminnasta

Yllä kuvatuista HyTeTu-työn linjauksista ja strategisista tavoitteista johdettiin vuonna 2023 työn tueksi ja toteuttamiseksi tavoitteita, jotka edelleen pilkottiin työalueiksi ja toimenpiteiksi, toiminnaksi (kuva 1).

KUVA 1. Kuvaus HyTeTu-työn tavoitekokonaisuudesta vuosina 2023-2025 sekä ko. tavoitteiden toteuttamista tukevasta toimintakulttuurin valinnoista ja painotuksista

Yllä on kuvattu viisi asukkaiden kokonaihyvinvointia eli toimintakykyä edistävää ja lisäävää tavoitetta (vrt. siniset ympyrät), joiden toteutumista tuetaan seitsemällä kunnan toimijoiden yhteiseen tahtotilaan ja toimintakulttuuriin liittyvällä valinnalla ja painotuksella (vrt. vihreät ympyrät). Kuvan elementit on edelleen konkretisoitu yksittäisiksi toimenpiteiksi ja kirjattu tämän raportin tarkasteluvuoden osalta tarkasteluvuoden ja kuluvan vuoden talousarvioon toiminnalliseksi tavoitteiksi ja edelleen toimenpiteiksi. Vuoden 2023 talousarviossa em. kirjaukset olivat:

TAVOITE	TOIMENPIDE	TOTEUTUMINEN
Kaupungin hyvinvointityön haltuunotto	* Hyvinvointisuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa * Hyvinvointiryhmä kokoontuu säännöllisesti	Toteutettu Toteutettu
Kaupungin yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja tasa-arvoisuutta edistävä toiminta on sisällöltään linjattua ja toteutukseltaan suunnitelmallista	* Laaditaan yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasavertaisuuden edistämisen linjaukset * Valmistellaan suunnitelma henkilöstön perehdyttämiseen ko. linjauksiin * Henkilöstö perehdytetään ko. linjauksiin	Toteutettu Toteutettu Siirtyi vuodelle 2024
3. ja 4. sektorin tukemisen kokonaisuus on määritelty	* Määritellään 3. ja 4. sektorien tuen kokonaisuus	Toteutettu
3. ja 4. sektorin tukemisen kokonaisuus on määritelty (jatk.)	* Määritellään 3. ja 4. sektorin kuulemisfoorumit osana yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvoisuuden linjauksia	Toteutettu
Forssassa toteutetaan vaikutusten arviointia	* Määritellään vaikutusten arviointi - kokonaisuus * Suunnitellaan vaikutusten arviointi - kokonaisuuden implementointi	Siirtyi vuodelle 2024 Siirtyi vuodelle 2024

1.3 Stiglitzin hyvinvointimalli HyTeTu-työn keskeisten työalueiden jäsentäjänä

Sosiaali- ja terveysministeriön 2021 julkaisemassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuria käsittelevässä julkaisussa ko. edistämisen palvelukartan tarkastelun lähtökohdaksi valittiin Stiglitzin komitean määrittelemä hyvinvoinnin osa-alueita kuvaava malli. Siinä tarkastelun lähtökohtana on ihminen.

Stiglitzin mallissa moniulotteinen hyvinvointi ja terveys jaotellaan yksilön näkökulmasta kahdeksaan ulottuvuuteen, osa-alueeseen, jotka ovat

1. terveys
2. koulutus
3. henkilökohtainen toiminta ja työ
4. ääni kuuluville yhteiskunnassa
5. sosiaaliset yhteydet ja suhteet
6. aineellinen elintaso
7. ympäristö
8. turvallisuuden tunne

ja joihin kuhunkin on määritelty palveluja ja toimintoja, jotka edistävät yksilön kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Lisäksi malliin on määritelty useita ulottuvuuksia läpäisevinä palveluina ja toimintoina kirjastopalvelut, rakenteellinen sosiaalityö sekä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistäminen.

Mallia on käytetty etenkin EU:n alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jäsentelynä ja indikaattoreihin perustuvan arvioinnin viitekehystenä.

KUVA 2. Stiglitzin malli hyvinvoinnin edistämisen osa-alueista

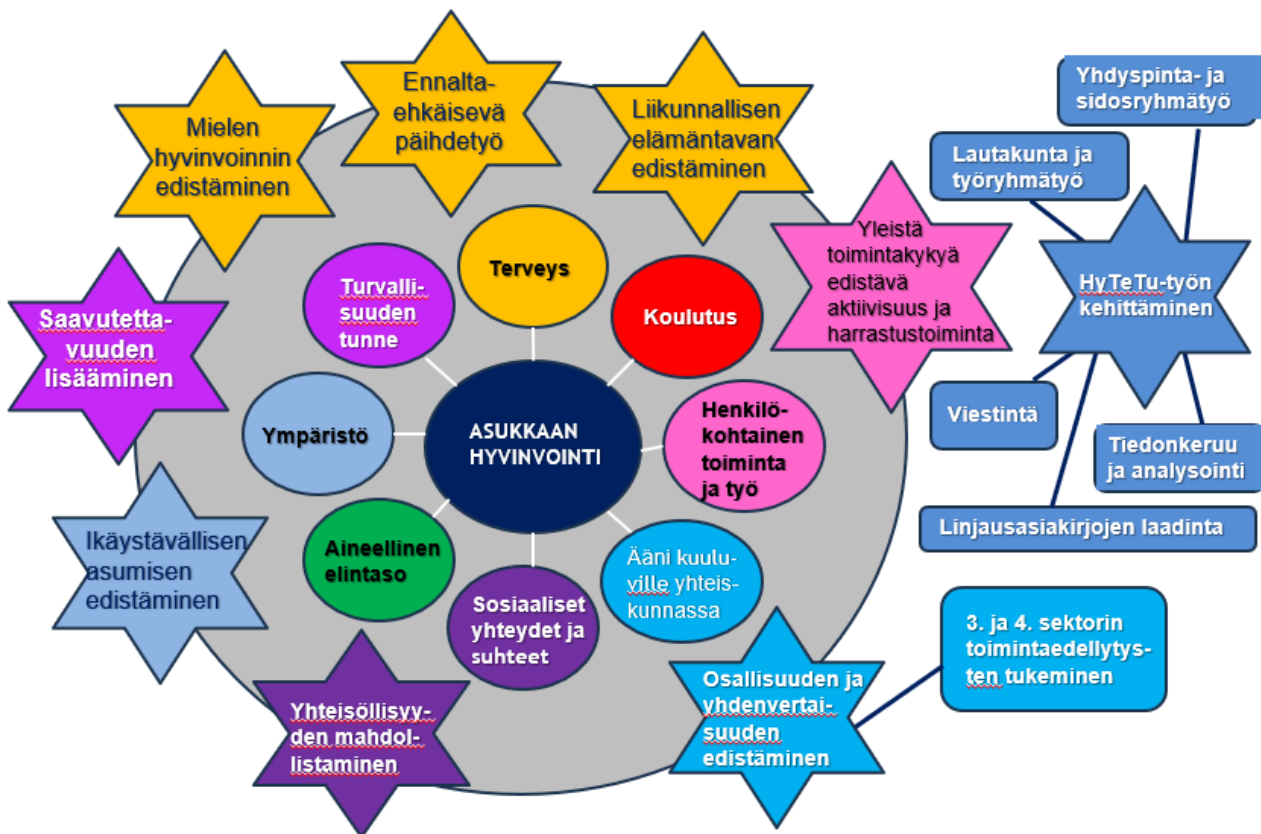
Stiglitzin mallissa palvelut ja toiminta kohdennetaan eri osa-alueisiin, ulottuvuuksiin alla olevan taulukon mukaisesti.

Hyvinvoinnin osa-alue	Osa-alueeseen kohdentuvat palvelut ja toiminta
Terveys	<ul style="list-style-type: none"> * elintapaneuvonnan ja terveystaitojen edistäminen (vrt. neuvonta ja viestintä) * terveellisen ravitsemuksen edistäminen * työ- ja toimintakyvyn edistäminen * liikuntapalvelut, liikkumisen edistäminen sekä ulkoilun tukeminen * itse- ja omahoidon edistäminen (esim. vertaistuki) * mielenterveyden ja mielenterveystaitojen edistäminen * päihdehaittojen ja riippuvuuksien ehkäiseminen * tartuntatauti- ja vastustuskykyisten taudinaiheuttajien ehkäiseminen sekä rokotemyönteisyyden edistäminen
Koulutus	<ul style="list-style-type: none"> * varhaiskasvatuksen tuki: alle kouluikäisten lasten kasvua ja kehittymistä tukeva palvelu ja toiminta * koulunkäyntikyvyn tuki: kouluikäisten lasten kasvua ja kehittymistä tukeva palvelu ja toiminta * opiskelukyvyn tuki: toisen asteen opintoja, ammatti- tai korkeakouluopintoja suorittavan opiskelijan opiskelukykyä tukeva palvelu tai toiminta * ammatillisen oppimisen tuki: ammatillista osaamistaan kehittävän oppijan opiskelukykyä tukeva palvelu tai toiminta * työssä oppimisen tuki: ammatillista osaamistaan omassa työssään vahvistavan oppijan oppimiskykyä tukeva palvelu tai toiminta, joka toteutetaan yhteistyössä työnantajan kanssa * elinikäisen oppimisen tuki: kannustaa ihmistä elinikäiseen oppimiseen ja kehittymiseen iästä riippumatta (esim. kansalaisopisojen tukemana)
Henkilökohtainen toiminta ja työ	<ul style="list-style-type: none"> * työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen tuki, työn ja vapaa-ajan tasapainon tuki * työelämän monimuotoisuuden edistäminen * työllistymisen ja työkyvyn tuki, erityisesti heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien osalta * harrastustoiminta * vapaaehtoistoiminta * kulttuurihyvinvoinnin ja kulttuuriharrastamisen tuki

Hyvinvoinnin osa-alue	Osa-alueeseen kohdentuvat palvelut ja toiminta
Ääni kuuluville yhteiskunnassa	<ul style="list-style-type: none"> * osallisuuden edistäminen * journalistinen ja sosiaalinen media vaikuttamisen kanavina ja palveluina * demokraattinen vaikuttaminen ja demokratiataitojen edistäminen * yhdistystoiminta * kansalaisaktivismi
Sosiaaliset yhteydet ja suhteet	<ul style="list-style-type: none"> * kiusaamisen, häirinnän ja syrjimisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksesta työyhteisöihin * sosiaalisten suhteiden tuki: sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollisuuksien tukeminen, yksinäisyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen * parisuhteen tuki * perheen ja vanhemmuuden tuki * kotoutumisen tuki * radikalismien ja ekstremismien ehkäiseminen
Aineellinen elintaso	<ul style="list-style-type: none"> * velkaongelmien ennalta ehkäiseminen ja velkaneuvonta * taloudenhallinnan edistäminen * hyväntekeväisyys * avustukset * ruoka-apu
Ympäristö	<ul style="list-style-type: none"> * lähiliikunta- ja leikkipaikat * lähiluonnossa liikkumisen mahdollistaminen * esteettömän ympäristön edistäminen * esteettisen ympäristön edistäminen * kohtaamista ja harrastamista tukevat tilat (vrt. kunta mahdollistajana) * asumisen ja ympäristön terveysriskien ehkäiseminen * kestävän kehityksen edistäminen * asumisen tuki
Turvallisuuden tunne	<ul style="list-style-type: none"> * tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäiseminen * asuin ympäristön turvallisuuden edistäminen (esim. turvallisuuskävelyt) * liikenneturvallisuuden ja liikkumisen turvallisuuden edistäminen * vapaaehtoinen maanpuolustus ja vapaapalokunnat * väkivallan ja rikosten ehkäiseminen * rikosten ja riitojen sovittelun tuki * ihmiskaupan ehkäiseminen * digitaalinen turvallisuus: toiminta tietosuojan ja tietoturvan edistämiseksi

LISÄKSI USEIDEN ULOTTUVUUKSIEN YHDISTELMÄT	
Koulutus, henkilökohtainen toiminta ja työ sekä sosiaaliset yhteydet ja suhteet -ulottuvuuksien yhdistelmä	* kirjastopalvelut
Kaikki hyvinvoinnin ulottuvuudet läpileikkaava yhdistelmä	* yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistäminen * rakenteellinen sosiaalityö

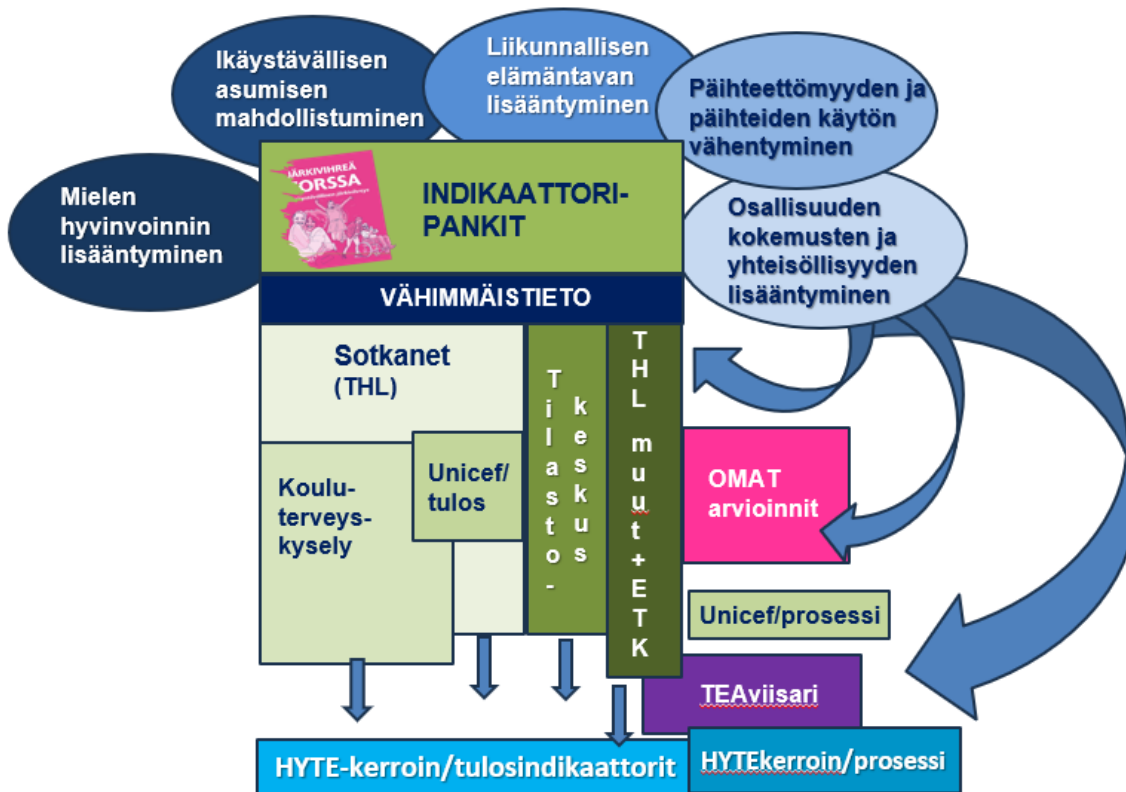
Stiglitzin mallia on päädytty käyttämään myös Forssassa toteutettavan HyTeTu-työn jäsentelyssä ja osa-alueiden toteutumisen tavoitelähtöisessä arvioinnissa. Alla olevassa kuvassa Forssan tavoitteet ja keskeiset työalueet (vrt. tähdet) on kiinnitetty ko. malliin.

KUVA 3. Stiglitzin malliin kirjatut Forssan HyTeTu-työn tavoitteet ja keskeiset työalueet

2. TAVOITELÄHTÖISTÄ INDIKAATTORITARKASTELUA VÄESTÖIKÄRYHMITÄIN

Seuraaville sivuille on ensin koottu yleistä indikaattoritietoa Forssasta ja forssalaisista ja sitten luvusta 2.1 alkaen väestöikäryhmittäin tietoa, joka on kiinnitetty Stiglitzin malliin ja joka määrittyy Forssan HyTeTu-työn tavoitteiden perusteella. Tietovarannoista ja indikaattoripankeista tiedonkeruun lähteitä ovat olleet muun muassa Kouluterveyskysely, Sotkanet, Unicefin Lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumiseen määrittelemät indikaattorit sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastot.

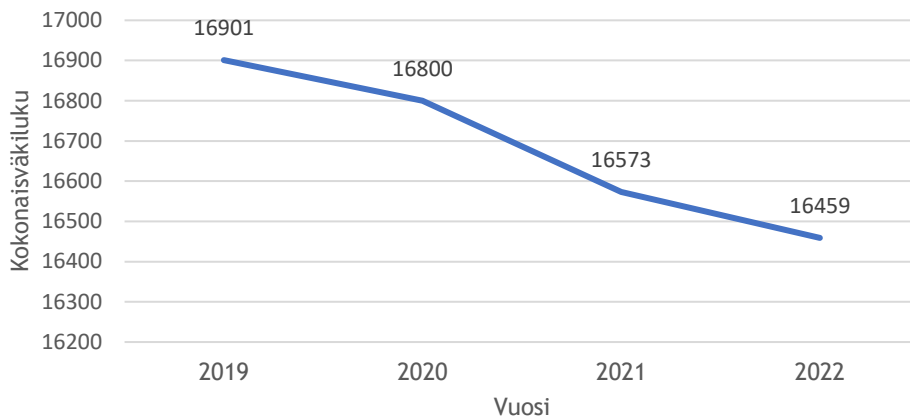

KUVA 4. Forssan HyTeTu-työn tavoitteiden arvioinnissa hyödynnettävät tietovarannot

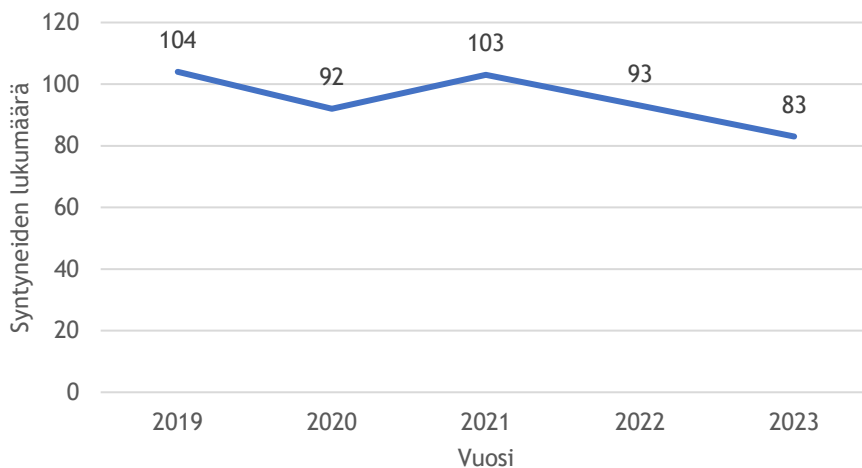
Huomioitavaa on, että vaikka erilaisia tietovarantoja on runsaasti, paikallisesti vain Forssaa koskien saatavilla olevia työikäisten ja ikääntyneiden ikäväestöryhmiä koskevia indikaattoritietoja on huomattavasti lapsia ja nuoria koskevia tietoja vähemmän. Vuoden 2025 alkupuolella toteutettavalla Forssan Asukaskyselyllä onkin tavoitteena täydentää em. tietopuutteita siinä määrin kuin mahdollista.

Eri väestöikäryhmiä koskevia indikaattoritietoja

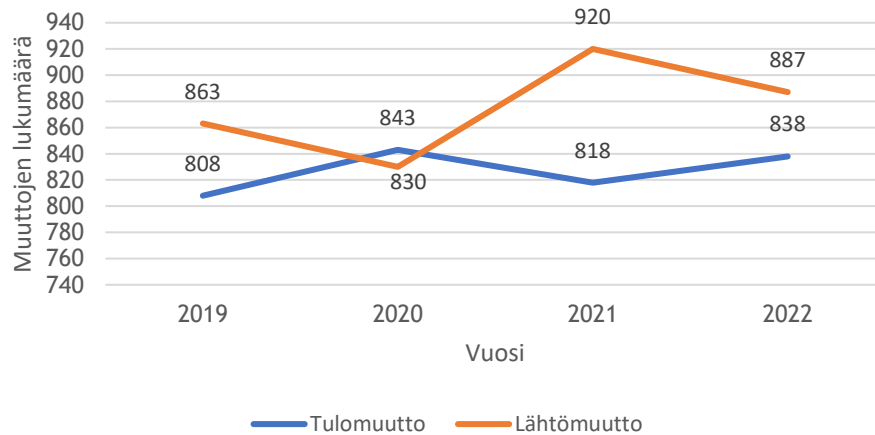
KUVIO 1. Forssan väkiluvun kehitys 2019-2022

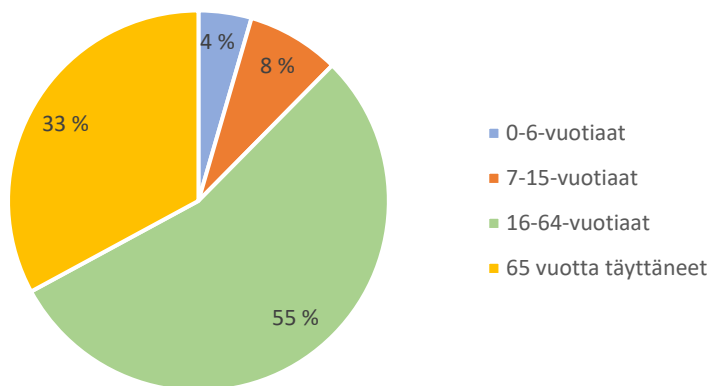
KUVIO 2. Forssassa syntyneet 2019-2023

KUVIO 3. Tulo- ja lähtömuutto Forssassa 2019-2022

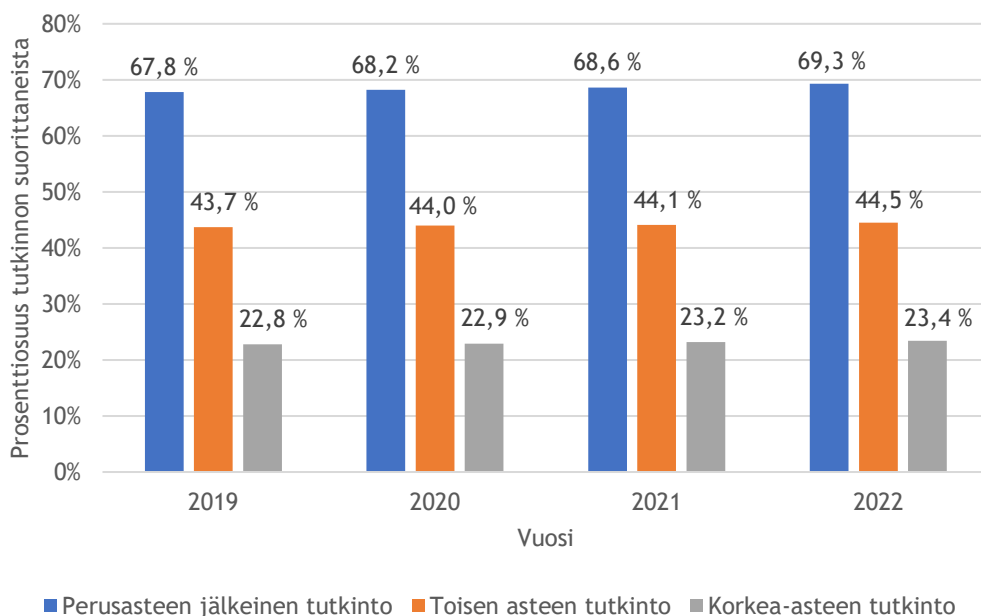
KUVIO 4. Väestö ikäluokittain Forssassa, prosenttiosuudet (2022)

Tarkasteluajankohdalla Forssan kokonaisväestömäärä on laskenut ja syntyvyys vähentynyt. Ikäväestöryhmistä ikääntyneiden eli 65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä on noin kolmasosa.

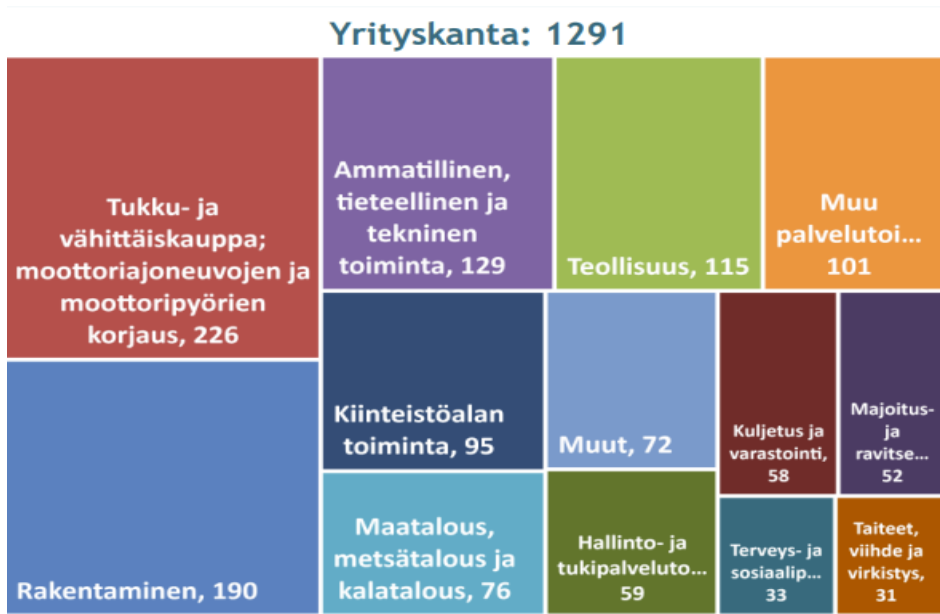
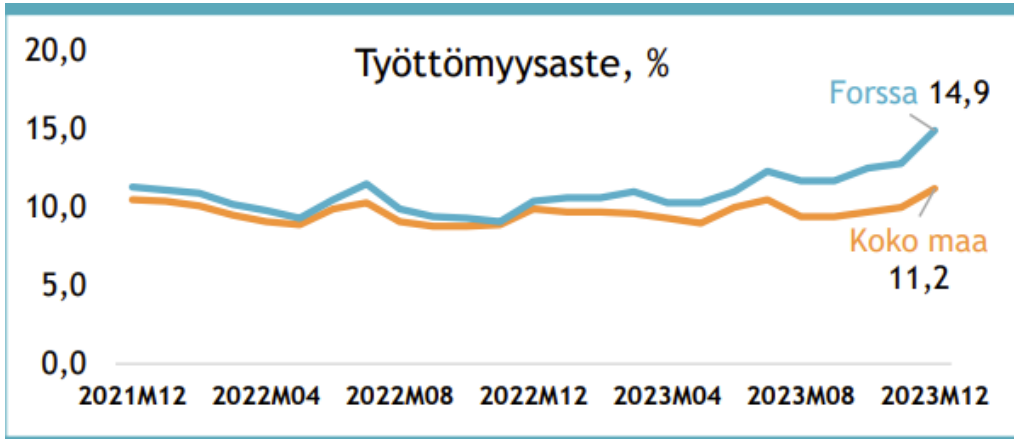
Väestömäärä ja väestön ikärakenne vaikuttaa ja tulee tulevaisuudessa vaikuttamaan palvelujen tarpeen kohdentumiseen sekä kuntastrategian mukaisen toiminnan painottumiseen elinvoiman edistämiseen.

KUVIO 5. Koulutustaso Forssassa 2019-2022

Forssan **koulutustasomittain** oli vuonna 2022 308,7 (vrt. perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti). Näin ollen koulutusaika asukasta kohti oli noin 3 vuotta peruskoulun jälkeen.

Alla Forssan elinvoimakatsauksessa 31.12.2023 esitettyjä tietoja kunnan työttömyysasteesta ja yrityskannasta toimialoittain.

Äänestysaktiivisuutta kuvaava äänestysprosentti eli äänestäneiden osuus äänioikeutetuista oli Forssassa vuoden 2021 kuntavaaleissa 54 % . Vuoden 2022 hyvinvointialuevaalien äänestysprosentti oli 48,2 %.

Vuonna 2022 forssalaisista oli vieraskielisiä 6,3 %. Samana vuonna perheistä oli 30,4 % lapsiperheitä. 1-6-vuotiaiden lasten osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluihin oli 31.12.2023 84 %.

Kunnan yleinen pienituloisuusaste oli vuonna 2022 17,8 %, kun se samaan aikaan oli Kanta-Hämeessä 12,7 % ja koko maassa 13,4 %. **Lasten pienituloisuusaste** oli em. vuonna Forssassa 16,7 % (vrt. Kanta-Hämeessä ja koko maassa 11,7 %).

2.1 Lapset ja nuoret

Positiivinen kehitys edelliseen arviointiin nähden

Negatiivinen kehitys edelliseen arviointiin nähden

TERVEYS: Lapset ja nuoret		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi (2023) HYTE		
4. ja 5. lk. oppilaista	16,3 % 	14,2 % - 11,3 %
8. ja 9. lk. oppilaista HYTE	22,4 % 	27,1 % - 26,6 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	31,3 % 	31,6 % - 28,6 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	25 % 	23,4 % - 25,2 %
Ylipaino (2023) HYTE		
8. ja 9. lk. oppilaista HYTE	25,6 % 	20,2 % - 17,4 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	25 % 	25,9 % - 26,9 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	20,1 % 	17,9 % - 17,1 %
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	33,9 % 	35,3 % - 36,3 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	45,8 % 	51,7 % - 50,9 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	46,8 % 	40,9 % - 42,9 %
Ei syö aamupalaa joka aamu (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	38,3 % 	31,4 % - 29,7 %
8. ja 9. lk. oppilaista	46,3 % 	44,4 % - 42,1 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	51,5 % 	55,5 % - 52,6 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	42 % 	37,9 % - 37 %
Ei syö koululounasta päivittäin (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	34,6 % 	42,1 % - 38 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	43,2 % 	48,5 % - 38,8 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	29,8 % 	29,6 % - 31,4 %
Niukasti hedelmiä, marjoja ja kasviksia syövät nuoret (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	94,5 % ei aiempia tietoja	90,3 % - 88,8 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	96,9 % ei aiempia tietoja	95 % - 94,6 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	90,3 % ei aiempia tietoja	89,9 % - 86,4 %

TAVOITE: Päihteettömyyden ja päihteiden käytön vähentämisen tukeminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Raittius (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	56,3 % 	64,9 % - 67,5 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	28,3 % 	33,8 % - 37,1 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	44,8 % 	45,5 % - 41,9 %
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	13,7 % 	12,6 % - 10,7 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	31,1 % 	29,5 % - 26,3 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	4,4 % 	6,4 % - 6,7 %
Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	8,3 % 	7,6 % - 5,5 %
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinutuotteiden käyttöä tai rahapelaamista (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	9,4 % 	8,5 % - 7,7 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	23,2 % 	20,6 % - 18,2 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	3,9 % 	6,1 % - 7,2 %
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	8,3 % 	7,8 % - 8 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	19,5 % 	18,7 % - 16,6 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	5,4 % 	6,9 % - 11,6 %
Vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö aiheuttanut haittaa (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	2,8 % 	2,2 % - 1,8 %
8. ja 9. lk. oppilaista	6 % 	5,8 % - 5,3 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	10,2 % 	7,8 % - 6,6 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	6,4 % 	5,9 % - 5,7 %

TAVOITE: Mielen hyvinvoinnin tukeminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	85,5 % 	83,6 % - 85,1 %
8. ja 9. lk. oppilaista HYTE	65,1 % 	65,9 % - 65,7 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	62,4 % 	63,1 % - 66,2 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	60,7 % 	68,6 % - 66,9 %
Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	24,3 % 	22,4 % - 22,5 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	22,2 % 	22,9 % - 25 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	20,5 % 	24,3 % - 25,3 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	22,9 % 	21,7 % - 21,4 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	26,4 % 	20,5 % - 18 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	23,8 % 	21,3 % - 21,1 %
Mielensterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat (2022)		
16-24-vuotiaista	1,5 % 	1,4 % - 1,2 %

HENKILÖKOHTAINEN TOIMINTA JA TYÖ: Lapset ja nuoret		
TAVOITE: Yleistä toimintakykyä edistävä aktiivisuus ja harrastustoiminta		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) (2022)		
18-24-vuotiaista	16,7 % 🟢	16 % - 14,7 %
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	95,2 % 🟡	95 % - 95,2 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	89,4 % 🟡	90 % - 91,8 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	94,2 % 🟡	97 % - 97,5 %
Tietää asuinalueen harrastusmahdollisuuksista (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	55,7 % 🟢	53,5 % - 54 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	49 % 🟡	49,2 % - 49,1 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	60,4 % 🟡	56,6 % - 56,1 %
Kokee kiinnostavat harrastukset liian kalliiksi (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	21,1 % 🟡	21,4 % - 22,7 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	21,8 % 🟢	25,8 % - 29,2 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	25,3 % 🟡	21,2 % - 21 %

ÄÄNI KUULUVILLE YHTEISKUNNASSA: Lapset ja nuoret		
TAVOITE: Osallisuuden edistäminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	14,3 % 🟢	13,1 % - 12,3 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	17,2 % 🟡	14 % - 10 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	10,8 % 🟢	9 % - 9,4 %
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	4,2 % 🟡	4,7 % - 4,5 %
8. ja 9. lk. oppilaista	11,1 % 🟢	13,9 % - 14,1 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	11,5 % 🟡	11,6 % - 8,1 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	11,7 % 🟢	9,3 % - 10,5 %
Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	13,3 % 🟡	9,3 % - 11 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	21,3 % 🟡	22,4 % - 27,3 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	11,7 % 🟢	11,3 % - 14,4 %
Osallistuu yhdistyksen/järjestön toimintaan tai vapaaehtoistoimintaan vähintään kuukausittain (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	18,3 % 🟡	20,1 % - 19,7 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	8,6 % 🟡	13 % - 13,5 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	19,7 % 🟢	20,1 % - 17,9 %

SOSIAALISET YHTEYDET JA SUHTEET: Lapset ja nuoret		
TAVOITE: Yhteisöllisyyden mahdollistaminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	6,8 % 	8,3 % - 8,6 %
8. ja 9. lk. oppilaista	5,1 % 	7,9 % - 7,9 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	7,8 % 	5,7 % - 4 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	1 % 	1,7 % - 1,7 %
Tuntee itsensä usein yksinäiseksi (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	4,6 % 	3,8 % - 3,9 %
8. ja 9. lk. oppilaista	15,3 % 	15,5 % - 15 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	15,2 % 	17,4 % - 16,5 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	16,5 % 	15,9 % - 15,9 %
Ei yhtään hyvää kaveria (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	0 % 	0,7 % - 0,9 %
Ei yhtään läheistä ystävää (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	9,4 % 	10,6 % - 10,5 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	9 % 	11,5 % - 9,1 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	7,8 % 	8,8 % - 9 %
Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	32,1 % 	33,9 % - 33,1 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	22,8 % 	24,4 % - 23 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	31,1 % 	23 % - 21,6 %
Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	14 % 	11,8 % - 10,9 %
Kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä vuoden aikana (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	25,8 % 	25,7 % - 23,8 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	22,4 % 	25,2 % - 21,6 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	34,5 % 	26,4 % - 24,2 %
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	28,9 % 	29,7 % - 28,9 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	27,3 % 	29,9 % - 26,2 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	39,3 % 	31,6 % - 31,3 %
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	2,7 % 	3,2 % - 2,9 %
8. ja 9. lk. oppilaista	5,1 % 	7,2 % - 7,6 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	6,1 % 	6,9 % - 7,6 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	5,3 % 	6,3 % - 6,3 %
Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleet (2022)		
0-17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	0,6 %	0,4 % - 0,4 %

YMPÄRISTÖ: Lapset ja nuoret		
TAVOITE: Ikäystävällinen asuminen		
Forssa	Kanta-Häme - Koko maa	
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat (2022)		
kaikista lapsiasuntokunnista	28,1 % 	27,4 % - 27,8 %
Kokee, että asuinalueella ei ole tarpeeksi oleskelutiloja nuorille (2023)		
8. ja 9. lk. oppilaista	34,7 % 	35,1 % - 31,7 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	29,9 % 	30,7 % - 30,2 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	31,7 % 	30,7 % - 30,9 %
Leikkipaikkojen lukumäärä		
Leikkipuistoja 30 kpl (2023)		

TURVALLISUUDEN TUNNE: Lapset ja nuoret		
TAVOITE: Saavutettavuuden lisääminen		
Forssa	Kanta-Häme - Koko maa	
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot (2022)		
0-14-vuotiailla / 10 000 vastaavan ikäistä asukasta	52,4 	66,5 - 53,7
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot (2022)		
15-24-vuotiailla / 10 000 vastaavan ikäistä asukasta	63,8 	48,4 - 42,6
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	31,1 % 	28,5 % - 27,7 %
8. ja 9. lk. oppilaista	26,1 % 	30 % - 30,2 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	24,7 % 	24,6 % - 22,9 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	30,9 % 	30,9 % - 30,7 %
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana (2023)		
4. ja 5. lk. oppilaista	14,9 % 	16,7 % - 15,8 %
8. ja 9. lk. oppilaista	10,7 % 	12,6 % - 12,3 %
1. ja 2. v:n AOL opiskelijoista	8,6 % 	9,3 % - 6,9 %
1. ja 2. v:n lukion opiskelijoista	6,8 % 	7,4 % - 7,6 %

Erityistä huomioitavaa lasten ja nuorten kokonaishyvinvoinnin edistämisessä vuonna 2023 sekä myöhemmin suunnitelmakaudella

Lapsiystävällinen kunta -toiminta

Kuten aiemmin tässä dokumentissa on kerrottu, lapsiin ja nuoriin liittyen on saatavilla runsaasti indikaattoriaineistoa ko. ikäväestöryhmän kokonaishyvinvoinnin arviointitoiminnan pohjaksi. Mutta koska Forssa on yksi Unicefin lapsiystävällisistä kunnista ja koska sekä alueellisesti (Hyvinvointialueen hyvinvointikertomus) että paikallisesti (Forssan Hyvinvointisuunnitelma 2022-

2025) lapset ja nuoret on määritelty erityishuomion kohteeksi HyTeTu-työssä, heidän kuulemistaan ja heitä koskevaa tiedonkeruuta toteutetaan myös alueellisin ja paikallisin interventioin.

Unicefin lapsiystävällisen kunnan tunnustus perustuu jatkuvaan ja Lapsen oikeuksiin perustuvaan työhön, jonka tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu Lapsiystävällisyystyön toimintasuunnitelmaan seuraavasti:

1. Lapsille suunnatuissa palveluissa ehkäistään kiusaamista ja edistetään yhteisöllisyyttä. Lisäksi lasten kasvuympäristöissä edistetään lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja.
2. Kunnan toiminnan suunnittelussa huomioidaan haavoittuvassa asemassa ja syrjinnän vaarassa olevien lasten ja perheiden näkökulma.
3. Kunta huolehtii, että osallisuus toteutuu lasten jokapäiväisissä kasvuympäristöissä. Osallisuuden edistäminen on ohjaava toimintaperiaate lasten ja nuorten kanssa työskenteleville.
4. Lapsen oikeudet (etenkin yhdenvertaisuus, osallisuus, lapsen edun harkinta, oikeus elämään ja kehittymiseen) sisältyvät lasten kannalta keskeisiin, koko kuntaa ohjaaviin asiakirjoihin, ohjelmiin ja suunnitelmiin.
5. Lasten ja nuorten parissa työskentelevät (mm. varhaiskasvattajat, opettajat, nuorisopalvelujen ja lastensuojelun työntekijät) saavat täydennyskoulutusta lapsen oikeuksista.

Em. tavoitteet toimenpiteineen ovat osa lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa HyTeTu-työtä. Vuonna 2023 lapsiystävällisyystyön (myöh. LYK-työn) tavoitteita edistettiin moninaisin menetelmin etenkin universaaleissa lasten ja nuorten palveluissa (vrt. varhaiskasvatus ja perusopetus, lukiokoulutus) sekä erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistetuissa palveluissa (esim. nuorisotyö, liikunta- ja kirjastopalvelut sekä kuvataidekoulu, musiikkiopisto ja Wahren-opisto).

Yksi merkittävimmistä LYK-työn avauksista 2023 oli Pelastakaa lapset ry:n asiantuntijan tuella muotoiltu uusi moniammatillinen toimintatapa, jossa tulevaisuudessa kaikki Forssan yläkoululaiset pääsevät osalliseksi yhteisöllisyyttä edistävän toiminnallisen kuulemisen ja osallistamisen piiriin vuosiluokittain. Tämä ns. 'yläkouluympyrä' kohdistuu HyTeTu-työssä etenkin koulutuksen, ääni kuuluville yhteiskunnassa sekä sosiaaliset yhteydet ja suhteet -osa-alueisiin sekä LYK-työn tavoitteisiin 1.-3.

Vaikuttamis- ja kuulemisfooromit

Osana **Kansallisia dialogeja** Forssassa järjestettiin kutsukeskustelut sekä keväällä että syksyllä 2023 myös yläkoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille. Kevään keskustelun aiheena oli Epävarmuudessa eläminen ("Epävarmuudessa eläminen forssalaisena nuorena") ja syksyllä keskusteltiin teemasta Yhdessä ja yksin ("Yhdessä ja yksin - yhteisöllisyys ja porukkaan kuuluminen nuoren elämässä").

LastenForssa -valtuusto kokoontui kerran syksyllä ja kerran keväällä.

Nuorisovaltuusto kokoontui vuonna 2023 seitsemän kertaa. NUVA:lla oli nimetyt edustajat sivistys- ja tulevaisuuslautakunnassa, ympäristö- ja lautakunnassa ja yhdyskuntalautakunnassa

sekä kaupunginvaltuustossa. Lisäksi nuorisovaltuuston edustajat osallistuivat Lapsiystävällisyyden koordinoitiryhmän ja Turvallinen ja viisas liikkuminen -työryhmiin.

Perusopetuksen oppilaat pääsivät vaikuttamaan **kouluruokailun kehittämiseen** Loimijoen kuntapalveluiden organisoimassa Toiveruoka-työpajassa sekä asiakastytyväisyyskyselyissä. Myös alle kouluikäiset pääsivät arvioimaan päiväkotiruokaa. Ko. kuulemisissa esitetyt lasten arviot vaikuttivat muun muassa ruokalistan sisältöön. Kouluruokaan liittyen oppilailla oli mahdollisuus antaa myös jatkuvaa palautetta avoimissa yhä kehitettävissä palautekanavissa.

Hankkeet, tilaisuudet ja tapahtumat

Lapset ja nuoret osallistuivat **Forssa 100 -juhlavuoden suunnitteluun ja toteuttamiseen** muun muassa kirjoittaen kouluissa tarinoita Forssasta juhlavuoden nettisivuille, ottaen osaa avoimeen kuosisuunnittelukilpailuun sekä tekemällä Kuvataidekoulussa kierrätysavilaattoja teemalla "Hyviä ajatuksia Forssasta" ja esittelemällä niitä torin ympäristössä kesällä.

Paikallisia lasten ja nuorten hyvinvoinnin kokonaistilaan liittyvä kuulemisia, tiedonkeruita ja arviointeja sekä hankkeita vuonna 2024

Lapsiystävällinen kunta ja LaFo III

Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen konseptiin liittyy asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi, joka Forssassa on toteutettu LastenForssa -arviointina vuosina 2017 (LaFo I) ja 2021 (LaFo II). Tunnustuksen seuraavaa, alkuvuonna 2025 tapahtuvaa arviointia varten organisoidaan kuluvana keväänä LaFo III.

Päihdekysely

Hyvinvointialue toteuttaa yhdessä alueen kuntien kanssa huhtikuussa 2024 päihdetilannekyselyn, joka kohdistetaan työikäisten ja ikääntyneiden ohella 13 vuotta täyttäneisiin nuoriin. Nuorten osalta kysely toteutetaan kouluissa ja oppilaitoksissa.

Perusopetuksen oppilaiden toiminnallinen kuuleminen

Yläkoululaisten kuulemiseen ja osallistamiseen kehitetyn toiminnallisen Yläkouluympyrä-mallin toteuttamista jatketaan ja tutkitaan mahdollisuutta rakentaa vastaava malli myös alakouluille.

Lisää liikettä Forssaan -hanke

Liikuntatoimessa aloitetaan valtionavustuksen tuella ja yhteistyössä muun muassa varhaiskasvatuksen kanssa alle kouluikäisten lasten liikunnallisen elämäntavan edistämistä tavoitteleva hanke. Hankkeen toinen kohderyhmä ovat ikääntyneet.

2.2 Työikäiset

Positiivinen kehitys edelliseen arviointiin nähden

Negatiivinen kehitys edelliseen arviointiin nähden

*) = Indikaattori-/arviointitietoa saatavilla vasta vuonna 2025 toteutettavan Asukaskyselyn jälkeen

TERVEYS: Työikäiset		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	36,9 % - 32,7 %
Niukasti kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	9,2 % - 7,8 %
Riittämättömästi nukkuvien osuus (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	27,7 % - 24,2 %

TAVOITE: Päihteettömyyden ja päihteiden käytön vähentämisen tukeminen	
Forssa	Kanta-Häme - Koko maa
Alueellinen Päihdekysely 2024 ja Forssan Asukaskysely 2025 *) Kyselyissä kerätään forssalaisten näkemyksiä ainakin seuraavista kysymyksistä: <i>Mikä on asukkaan näkemys päihdemyönteisyydestä paikkakunnalla?</i> <i>Mikä on asukkaan näkemys omasta päihteiden käytöstä?</i> <i>Mikä on asukkaan näkemys läheisten päihteiden käytöstä?</i>	

TAVOITE: Mielen hyvinvoinnin tukeminen	
Forssa	Kanta-Häme - Koko maa
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat (2022)	
18-34-vuotiaista	2,4 % 2,3 % - 1,8 %
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet (2022)	
25-64-vuotiaista / 1000 vastaavan ikäistä	33,1 % 31,5 % - 31,2 %
Forssan Asukaskysely 2025 *) Kyselyssä kerätään kuntalaisten näkemyksiä ainakin kysymyksestä: <i>Mikä on asukkaan tuntemus hänen omasta mielen hyvinvoinnistaan?</i>	

TAVOITE: Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	
Forssa	Kanta-Häme - Koko maa
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (2022)	
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *) 58,5 % - 56 %

HENKILÖKOHTAINEN TOIMINTA JA TYÖ: Työkäiset		
TAVOITE: Yleistä toimintakykyä edistävä aktiivisuus ja harrastustoiminta		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
<p>Forssan Asukaskysely 2025 *) Kyselyissä kerätään tietoa ainakin seuraaviin kysymyksiin: <i>Harrastavatko vastaajat jotain vähintään kerran viikossa?</i> <i>Onko vastaajilla tietoa alueen harrastusmahdollisuuksista?</i> <i>Osallistuvatko vastaajat vapaaehtoistoimintaan?</i></p>		
Kulttuuripalveluita ei tarjolla riittävästi (pl. kirjastopalvelut)		
Palveluja tarvinneista 20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	27,1 % - 21,6 %

ÄÄNI KUULUVILLE YHTEISKUNNASSA: Työkäiset		
TAVOITE: Osallisuuden edistäminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	12,6 % - 10 %
<p>Forssan Asukaskysely 2025 *) Kyselyissä kerätään forssalaisten näkemyksiä ainakin seuraavista kysymyksistä: <i>Onko heillä hyvät vaikutusmahdollisuudet kotikunnassaan?</i> <i>Kokevatko he tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi palveluissa?</i> <i>Voivatko he osallistua halutessaan palvelujen kehittämiseen?</i></p>		

SOSIAALISET YHTEYDET JA SUHTEET: Työkäiset		
TAVOITE: Yhteisöllisyyden mahdollistaminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Itsensä yksinäiseksi tuntevat (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	14,9 % - 13 %

YMPÄRISTÖ: Työkäiset		
TAVOITE: Ikäystävällinen asuminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	80,4 % - 81,9 %

TURVALLISUUDEN TUNNE: Työikäiset		
TAVOITE: Saavutettavuuden lisääminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot (2022)		
25-44-vuotiailla / 10 000 vastaavan ikäistä asukasta	30,2 	38,9 - 38
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot (2022)		
45-64-vuotiailla / 10 000 vastaavan ikäistä asukasta	114,4 	86,5 - 82,7
Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokeneiden osuus (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	64,3 % - 71,5 %
Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	9 % - 8,2 %
Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (2022)		
20-64-vuotiaista	Asukaskysely 2025 *)	76,5 % - 72,3 %

2.3 Ikääntyneet

Positiivinen kehitys edelliseen arviointiin nähden

Negatiivinen kehitys edelliseen arviointiin nähden

*) = Indikaattori-/arviointitietoa saatavilla vasta vuonna 2025 toteutettavan Asukaskyselyn jälkeen

TERVEYS: 65 vuotta täyttäneet		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	47,6 % - 46,8 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	56,6 % - 54,3 %
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot (2022) HYTE		
65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä henkilöä HYTE	456,2 	347,4 - 344,4
500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	17,9 % - 17,3 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	30 % - 26,8 %
Niukasti kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövät (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	4,7 % - 4,5 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	4,8 % - 4,2 %
Riittämättömästi nukkuvien osuus (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	11,6 % - 11,6 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	11 % - 10,8 %

TAVOITE: Päihteettömyyden ja päihteiden käytön vähentämisen tukeminen	
Forssa	Kanta-Häme - Koko maa
Forssan Asukaskysely 2025 *) Kyselyissä kerätään forssalaisten näkemyksiä ainakin seuraavista kysymyksistä: <i>Millainen näkemys heillä on päihdemyönteisyydestä Forssassa?</i> <i>Millainen näkemys heillä on omasta päihteiden käytöstään?</i> <i>Millainen näkemys heillä on läheistensä päihteiden käytöstä?</i>	

TAVOITE: Mielen hyvinvoinnin tukeminen	
Forssa	Kanta-Häme - Koko maa
Forssan Asukaskysely 2025 *) Kyselyssä kerätään kuntalaisten näkemyksiä ainakin kysymyksestä: <i>Mikä on asukkaan tuntemus hänen omasta mielen hyvinvoinnistaan?</i>	

TAVOITE: Liikunnallisen elämäntavan edistäminen		
Forssa	Kanta-Häme - Koko maa	
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	64,4 % - 64,3 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	73,4 % - 73,4 %

HENKILÖKOHTAINEN TOIMINTA JA TYÖ: 65 vuotta täyttäneet		
TAVOITE: Yleistä toimintakykyä edistävä aktiivisuus ja harrastustoiminta		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Forssan Asukaskysely 2025 *) Kyselyissä kerätään tietoa ainakin seuraaviin kysymyksiin: <i>Harrastavatko vastaajat jotain vähintään kerran viikossa?</i> <i>Onko vastaajilla tietoa alueen harrastusmahdollisuuksista?</i> <i>Osallistuvatko vastaajat vapaaehtoistoimintaan?</i>		
Kulttuuripalveluita ei tarjolla riittävästi (pl. kirjastopalvelut)		
Palveluja tarvinneista 65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	20,5 % - 20,9 %
Palveluja tarvinneista 75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	20,6 % - 22,9 %

ÄÄNI KUULUVILLE YHTEISKUNNASSA: 65 vuotta täyttäneet		
TAVOITE: Osallisuuden edistäminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	8,8 % - 8,6 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	10,1 % - 10,2 %
Forssan Asukaskysely 2025 *) Kyselyissä kerätään forssalaisten näkemyksiä ainakin seuraavista kysymyksistä: <i>Onko heillä hyvät vaikutusmahdollisuudet kotikunnassaan?</i> <i>Kokevatko he tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi palveluissa?</i> <i>Voivatko he osallistua halutessaan palvelujen kehittämiseen?</i>		

SOSIAALISET YHTEYDET JA SUHTEET: 65 vuotta täyttäneet		
TAVOITE: Yhteisöllisyyden mahdollistaminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Itsensä yksinäiseksi tuntevat (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	8,6 % - 9,9 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	10,6 % - 12 %

YMPÄRISTÖ: 65 vuotta täyttäneet		
TAVOITE: Ikäystävällinen asuminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Yksinasuvat (2022)		
75 vuotta täyttäneistä	47,9 %	44,9 % - 45,5 %
Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	81,1 % - 83,7 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	81,8 % - 83,8 %
Ulkona liikkumisessa esteitä kokeneet		
Asukaskysely 2025 *)		

TURVALLISUUDEN TUNNE: 65 vuotta täyttäneet		
TAVOITE: Saavutettavuuden lisääminen		
Forssa		Kanta-Häme - Koko maa
Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvallisiksi kokeneiden osuus (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	56 % - 55,2 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	51,6 % - 50,6 %
Fyysistä tai henkistä lähisuuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	3,3 % - 3,6 %
Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (2022)		
65 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	89,3 % - 90 %
75 vuotta täyttäneistä	Asukaskysely 2025 *)	92,7 % - 93,2 %

3. HyTeTu-TYÖSKENTELYSTÄ 2023 JA TULEVINA SUUNNITELMAVUOSINA

3.1 HyTeTu-työn foorumit ja yhteistyöryhmät

Paikallinen työskentely

Forssan Hyvinvointiryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Ryhmässä keskusteltiin HyTeTu-työhön liittyvistä ajankohtaisista asioista osallistujien edustamien tahojen ja yhteisöjen tulokulmista käsin sekä seurattiin työstettävien asiakirjojen valmistelutilannetta.

Kaupungin työntekijöistä koostuvan **HyTeTu-työryhmän** kokouksia oli 12 vuonna 2023 ja ryhmällä oli vuoden aikana valmistuneiden HyTeTu-dokumenttien valmisteluvastuu.

Ehkäisevään päihdetyöhön ja mielen hyvinvoinnin edistämiseen työnsä kohdentava moniammatillinen **MIEPÄ-ryhmä** kokoontui viisi kertaa.

Seudullinen työskentely

Ennaltaehkäisevän päihdetyön ja PAKKA-toiminnan tiimoilta Forssan kaupungin edustajia osallistui seudullisen yhteistyöelimen toimintaan. Ryhmä organisoi yhden teemaan liittyvän seudullisen tapahtuman (vrt. Selvät sävelet -tanssit).

Lounais-Hämeen kuntien hyvinvointityötä koordinoivat ja sitä johtavat työntekijät kokoontuivat vuoden 2023 aikana vertaiskehittämisen ja yhteisen oppimisen merkeissä.

3.2 Paikallisesta tiedonkeruusta, kuntalaisten kuulemisesta ja laadituista asiakirjoista

Vuonna 2023 forssalaisten hyvinvointia ja sujuvaa arkea tuettiin ennen kaikkea laadukkailla palveluilla, mutta myös erilaisin HyTeTu-toimijoiden organisoimin toiminnoin.

Helmikuussa kaupunginvaltuusto hyväksyi suunnitelmakauden HyTeTu-työtä linjaavaksi tavoiteasiakirjaksi ensimmäisen paikallisen hyvinvointisuunnitelman (“Sinä olet tärkeä - Forssan hyvinvointisuunnitelma 2022-2025”, kv 27.2.2023, § 14).

Aikuisväestön kuulemiseen ja osallistamiseen haettiin vuonna 2023 uusia vuorovaikutteisia kanavia ja menetelmiä järjestämällä teemakeskusteluja ja Kansallisia dialogeja.

Toukokuussa järjestettiin kirjaston tiloissa Hyvinvointiviikko, jonka aikana avattiin osallisuuden edistämiseen keskittyvä Aasukysely. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin laadittaessa “Meidän Forssa - Osallisuus-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelma 2024-2026” -asiakirjaa (Työllisyys- ja elinvoimalautakunta 20.12.2023, § 58) sekä linjattaessa mahdollistavan ja yhdenvertaisuutta tukevan viestinnän pelisääntöjä.

Kolmannen ja neljännen sektorin tukemisen kokonaisuutta selviteltiin yhdessä järjestöjen kanssa.

3.3 Suunnitelmavuosina 2024-2025 toteutukseen

HyTeTu-työssä kaupungin rooli on merkittävältä osin toimia erilaisten kohtaamisen paikkojen - ympäristöjen, tilojen, tapahtumien ja toiminnan - mahdollistajana. Jotta hyvinvointitoimet vastaavat tulevaisuudessakin myös forssalaisen aikuisväestön tarpeisiin ja toiveisiin, on monimuotoista ja monikanavaista vuoropuhelua kehitettävä edelleen.

Edellä esiteltyjä kuntalaisille suunnattuja paikallisia tiedonkeruita sekä monimuotoisia kuulemisia tullaan jatkossakin kohdentamaan erityisesti aikuisväestöön. Sekä sähköisinä että paperisina kyselyinä tullaan toteuttamaan huhtikuussa 2024 Päihdekysely ja ensi vuoden tammi-helmikuussa Forssan Asukaskysely 2025. Lisäksi liikuntapalvelut toteuttavat liikunta-temaan kohdistettavan kyselyn syksyllä 2024. Vuorovaikutteisina kuulemisfoorumeina jatketaan teemakeskusteluja sekä Kansallisia dialogeja.

Työikäiseen ja ikääntyneeseen väestöön tullaan huomio HyTeTu-työssä kohdistamaan erityisesti sekä omaehtoisen liikunnallisen ja aktiivisen elämäntavan tukemiseen että mielen hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämiseen. Ko. teemoihin liittyen vuoden 2024 talousarviossa on kirjaukset:

TAVOITE	TOIMENPIDE
Forssan aikuisväestön toimintakyky paranee.	Luodaan malli kuntalaisten toimintakyvyn edistämiseen.
Kuntalaisten mielenterveystaidot kehittyvät.	Rakennetaan Hyvän mielen kunta -malli Forssaan.
Kuntalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuuden kokemukset lisääntyvät.	* Kootaan Forssan kuntalaiskuulemisen -kokonaisuus. * Laaditaan periaatteet ja tavoiteohjelma forssalaisten ikäihmisten hyvän arjen tukemiselle.

Vuonna 2024 laaditaan myös yhdessä ikääntyneiden ja heitä edustavien tahojen kanssa periaatteet ja tavoitteet ikääntyneiden hyvän arjen tukemiselle.

Kuntalaisten toiveista helmikuussa 2024 ensimmäistä kertaa järjestetystä yhteislaulutilaisuudesta tullaan tekemään toistuva tapahtuma. Ensimmäinen Ystävän laulu -tilaisuus järjestettiin Monitoimikeskus Akvarellissa ja tilaisuuden jälkeen oli mahdollisuus ohjatusti tutustua Akvarellin kouluun. Jatkossa yhteisiä kaikille ikäväestöryhmille tarkoitettuja lauluhetkiä tullaan järjestämään myös muualla kaupungissa.

Keväällä 2023 järjestetty ensimmäinen Hyvinvointiviikko-tapahtuma saa jatkoa, kun 29.5.2024 järjestetään kaupungin, järjestöjen ja yhdistysten, seurakunnan ja hyvinvointialueen yhteistyönä Hyvinvointipäivä.

4. TUKEA JA KANNUSTINTA

4.1 TEAviisari HyTeTu-työn tukena

TEAviisari on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tarjoama työväline, josta kunnat ja hyvinvointialueet saavat tietoa ja tukea asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Työkalun avulla voi hakea tietoja ja vertailla oman kunnan tilannetta koko maan keskiarvoihin tai muiden kuntien vastaaviin tietoihin.

TEAviisarissa selvitetään HyTeTu-työn toimenpiteitä, resursseja ja erilaisia monialaisia ja poikkihallinnollisia toimintatapoja. Em. tiedot kerätään kuudesta eri toiminnosta, kustakin joka toinen vuosi. Arvioinnin kohteena olevat toiminnot/toimialat ovat:

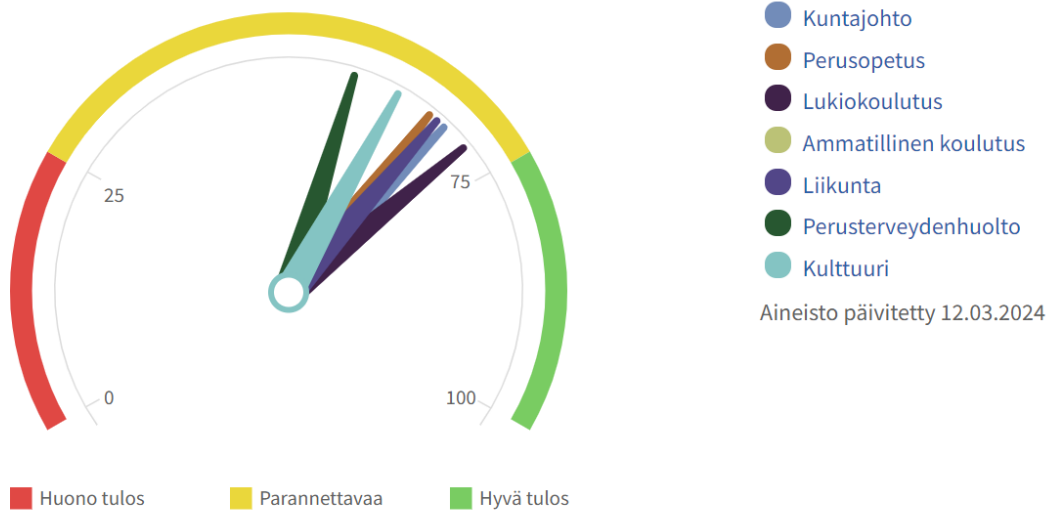
1. Kuntajohto
 - o tiedonkeruu *parittomien* vuosien *keväällä* ja tietojen päivitys TEAviisariin seuraavana syksynä
2. Kulttuuri
 - o tiedonkeruu *parittomien* vuosien *keväällä* ja tietojen päivitys TEAviisariin seuraavana syksynä
3. Perusopetus
 - o tiedonkeruu *parittomien* vuosien *syksyllä* ja tietojen päivitys TEAviisariin seuraavana keväänä
4. Liikunta
 - o tiedonkeruu *parillisten* vuosien *keväällä* ja tietojen päivitys TEAviisariin seuraavana syksynä
5. Perusterveydenhuolto
 - o tiedonkeruu *parillisten* vuosien *keväällä* ja tietojen päivitys TEAviisariin seuraavana syksynä
6. Toinen aste: lukio ja ammatillinen perustutkintokoulutus
 - o tiedonkeruu *parillisten* vuosien *syksyllä* ja tietojen päivitys TEAviisariin seuraavana keväänä

TEAviisarin tiedot kerätään pääasiassa suoraan kunnista, kouluista ja oppilaitoksista, mutta tietoja täydennetään myös erilaisista kansallisista tilastoista ja tietolähteistä:

- Yleisten kirjastojen saavutettavuus: % kunnan asukkaista asuu 10 km säteellä kirjastosta. [Lähde: Tilastokeskus.](#)
- Kirjastotilastot. [Lähde: Suomen yleisten kirjastojen tilastot -tietojärjestelmä.](#)
- Avustukset yhteisöille. [Lähde: Valtiokonttori.](#)
- Liikunnan ja ulkoilun käyttökustannukset. [Lähde: Valtiokonttori.](#)
- Liikuntapaikat. [Lähde: LIPAS. Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Jyväskylän yliopisto](#)

TEAviisarissa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisasiivisuus ilmoitetaan pistemäärän 0-100 välillä. Jokaista toimintoa/toimialaa tarkastellaan erilaisista näkökulmista eli ulottuvuuksista käsin (vrt. sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus, muut ydintoiminnot). Jokainen ulottuvuus jakautuu osakokonaisuuksiin. Näille kokonaisuuksille lasketaan osasummapistemäärät, jotka lopulta skaalataan asteikolle 0-100.

Pistemäärät ilmaistaan työkalussa myös liikennevaloista tutuilla värikoodeilla graafisissa kuvioissa: vihreä tarkoittaa hyvää laatua (pisteet 75-100), keltainen tarkoittaa parannettavaa (pisteet 25-74) ja punainen tarkoittaa huonoa laatua (pisteet 0-24), josta esimerkki alla.

KUVA 5. TEAviisari, kaikki toimialat, Forssa 2023

Forssan TEAviisarin pistemäärien vuosivaihtelut toiminnoittain/toimialoittain:

Pisteet	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Kaikki sektorit	66	64	65	60	55	62	67
Kuntajohto	68	..	60	..	36	..	64
Perusopetus	66	..	65	..	66
Lukiokoulutus	..	71	..	72	..	62	..
Ammatillinen koulutus
Liikunta	..	67	..	58	..	61	..
Perusterveydenhuolto	..	57	58	..
Kulttuuri	62	..	51	..	51

Huomioitavaa on, että vaikka TEAviisari on ennen kaikkea työ- ja toiminnanohjausväline kunnan toimijoille, muutamat sen tiedoista nostetaan myös HYTE-kertoimen laskentaan eli niillä on vaikutuksia kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä saatavaan valtionosuuden lisäosaan.

4.2 HYTE-kerroin kannustimena

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämässä kuntien yhtenä kannustimena toimii HYTE-kertoimen mukaisesti määrittyvä valtionosuuden lisäosa.

HYTE-kerroin määräytyy prosessi- ja tulosindikaattoreiden pohjalta. Indikaattoreita on yhteensä 21 ja niiden soveltuvuutta arvioidaan säännöllisesti ja ne eivät ole pysyviä, vaan voivat arvioiden perusteella muuttua.

KUVA 6. HYTE-kertoimen indikaattorijako

Prosessi-indikaattorit mittaavat nykytilannetta. Ne kuvaavat toimintaa ja niillä haetaan vastausta kysymykseen *“Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on?”*. Prosessi-indikaattoreita on yhteensä 15.

Peruskoulujen prosessi-indikaattorit:

INDIKAATTORIT	LÄHDE
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastaminen kolmen vuoden välein.	THL: TEAvisari
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa.	THL: TEAvisari
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit.	THL: TEAvisari
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.	THL: TEAvisari

Liikunnan prosessi-indikaattorit:

INDIKAATTORIT	LÄHDE
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa.	THL: TEAviisari
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	THL: TEAviisari
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	THL: TEAviisari
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten arviointiin.	THL: TEAviisari
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä.	THL: TEAviisari

Kuntajohdon prosessi-indikaattorit:

INDIKAATTORIT	LÄHDE
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista.	THL: TEAviisari
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	THL: TEAviisari
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista.	THL: TEAviisari
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	THL: TEAviisari
Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja.	THL: TEAviisari

Kulttuurin prosessi-indikaattori:

INDIKAATTORIT	LÄHDE
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä: Onko kunnalla käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa).	THL: TEAviisari

Tulosindikaattoreita on kuusi kappaletta. Ne mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

INDIKAATTORIT	INDIKAATTORIN TAVOITETASO	LÄHDE
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	5 %	THL: TEAviisari
Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	5 %	THL: TEAviisari
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	5 %	Tutkintorekisteri (Tilastokeskus)
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	0,5 %	Toimeentulotukirekisteri (THL)
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	5 %	Eläketilastot (ETK)
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön	230 hoitajaksoa	Erikoissairaanhoitotilasto (THL) Perusterveydenhuoltotilasto (THL)

Forssan HYTE-kertoimen kehityksestä:

FORSSA	2020	2021	2022	2023
HYTE-kerroin (Sotkanet ind. 5340)	50	45	53	59

FORSSA	2020	2021	2022	2023
HYTE-kerroin 1000 € (Sotkanet ind. 5355)	229,8	215,3	250,3	271,8

FORSSA	2020	2021	2022	2023
HYTE-kerroin €/asukas (Sotkanet ind. 5341)	13,6	12,8	15,1	16,6